Ключевые слова: *лексикографическая система, виртуальная лексикографическая лаборатория, словообразование.*

Staryshko Yu. V. Structure of Virtual Lexicographical Laboratories «Derivation».

Summary

Development of an electronic word-formative dictionary in the form of virtual lexicographic laboratory (VLL) is an urgent task in many fields of linguistics. After analyzing the work of Ukrainian lexicographic derivation it was decided that Ukrainian-Russian Word-formative Dictionary (Z. Sikorska) will be the material for that VLL .

The main aim of this article is to offer the lexicographical structure of Virtual Lexicographical Laboratory «Derivation» which will be the key tool for developing the interface of mentioned system.

Integration of the mentioned above system with the United Integrated Virtual Lexicographic Laboratory with automated analysis of word-formation is possible because of already existing on-line lexicographical systems, developed by Ukrainian Lingua-Information Fund of NAS of Ukraine (Online Grammar Dictionary; System of Russian Inflection, based on dictionary edited by Zalizniak A. A.; Virtual Lexicographical Laboratory «Dictionary of Ukrainian Language», etc.). Integration with the system of Dictionary of Ukrainian Language in 20 volumes is extremely important, because this makes it possible to extract quasisemantic classes of prefixes and prefixoids, suffixes and suffixoids.

The VLL «Derivation» should include a set of features for automated analysis of word-formation and should have a set of standard features and interfaces that have all the lexicographical systems developed in Ukrainian Lingua-Information Fund of NAS of Ukraine.

The structure of VLL «Derivation» is a well-reasoned, it will provide the tools for developing the interface of mentioned system.

Key words: *lexicographical system, virtual lexicographical laboratory, derivation.*

УДК 811.111’42

Стасів М. В.,
кандидат філологічних наук,
асистент кафедри прикладної лінгвістики
Національного університету «Львівська політехніка»
E-mail: stasiv_mariya@ukr.net

МІКРОПРАГМАТИЧНА ОРГАНІЗАЦІЯ МОВНИХ ОДИНИЦЬ У СТРУКТУРІ АНГЛІЙСЬКИХ З’ЯСУВАЛЬНИХ МОВЛЕННЄВИХ АКТІВ

Стаття присвячена дослідженню мікропрагматичних особливостей опорової ілокутивної предикативної одиниці висловлення в англійському з’ясувальному мовленнєвому акті. Відстежено взаємозв’язок сем з мікросмислами в межах комунікативно-інтенційного смислу цієї предикативної одиниці. Визначено її роль у формуванні прагматики цілого висловлення. Встановлено співвідношення опорової ілокутивної предикативної одиниці з конкретним комунікативно-прагматичним типом з’ясувального мовленнєвого акту.

Ключові слова: *мікропрагматика, опорова ілокутивна предикативна одиниця, з’ясувальний мовленнєвий акт, мікросмисл, комунікативно-інтенційний смисл, інтенція, комунікативно-прагматичний тип мовленнєвого акту.*

Сучасний етап розвитку лінгвістичної науки характеризується інтенсивним дослідженням комунікативно-прагматичної скерованості всіх одиниць модусів вияву мови – Мови, Мовлення і Комунікації. Це сприяє появі низки новітніх наукових праць, які приваблюють увагу лінгвофахівців. У фокусі їхньої уваги перебуває проблема розгляду організації мовних одиниць у мікропрагматичному вимірі. В цьому контексті детального аналізу потребують питання взаємозв’язку одиниць мовного коду з актомовленнєвими одиницями.

Теоретичним підґрунтям дослідження є напрацьовані українськими та зарубіжними лінгвістами положення про опис поняття та семіотичні витоки прагматики (Н. Арутюнова [1; 2], Ф. Бацевич [3], В. Богданов [5], Т. Булигіна [6], К. Бюлер [7], Р. Екард [35], Р. Карнап [11], Ф. Кіфер [13], С. Левінсон [39], Дж. Ліч [38], Й. Майбауер [40], Дж. Мей [41], Ч. Морріс [15; 16], П. Сгалл [22], Р. Столнейкер [26], І. Сусов [27]), про основи комунікативно-прагматичної теорії та її застосування (П. Вацлавік [8], П. Ґранді [37], В. Кашкін [12], Л. Мінкін [14], О. Селіванова [23], П. Сгалл [43], Ф. Шарков [29]), про таксономію мовленнєвих актів (К. Бах [32], В. Богданов [4], Д. Вундерліх [44], Дж. Ліч [38], Дж. Остін [18], Г. Почепцов [19], Дж. Серль [24]), про прагматику дискурсу (Т. ван Дейк [34], С. Носкова [17], Г. Редекер [42], І. Шевченко [31]), про прагматику тексту (Т. ван Дейк [9]), про прагматичний аспект питального речення (О. Почепцов [21], Ж. Фоконьє [36], І. Фролова [28],

І. Шевченко [30]). Мовознавчі розвідки демонструють шляхи вивчення речень у комунікативно-прагматичному аспекті [20] і зосереджуються на виявленні прагматичних типів простих речень [10]. Утім, наявні наукові праці не аналізують одиниці мовного коду з позицій мікропрагматики та чітко не репрезентують зв'язок між мовними та актомовленнєвими одиницями. З огляду на це, актуальним є дослідження мікросмислової організації опорової предикативної одиниці у структурі англійського з'ясувального висловлення. Залучення у дослідження різнорівневих лінгвістичних одиниць – предикативної одиниці та мовленнєвого акту – порушує питання встановлення співвідношення між цими одиницями у межах усіх модусів існування мови.

Метою цієї розвідки є дослідження комунікативно-прагматичної структури з'ясувального висловлення шляхом аналізу мікросмислового складу його опорової предикативної одиниці як засобу вираження комунікативно-прагматичної категорії інтенціональності та встановлення зумовленості комунікативно-прагматичного типу аналізованих висловлень цими засобами в англійській мові. Досягнення мети зумовило вирішення низки завдань: детально описати прагмемну структуру опорової ілокутивної предикативної одиниці з'ясувального висловлення; показати вплив мікросмислового складу опорової ілокутивної предикативної одиниці на формування прагматики цілого з'ясувального висловлення в мовленнєвих актах; визначити комунікативно-прагматичні типи з'ясувальних мовленнєвих актів; простежити взаємозв'язок опорової ілокутивної предикативної одиниці з конкретним типом з'ясувального мовленнєвого акту. Результати дослідження ілюструються прикладами з Британського національного корпусу [33].

Аналіз комунікативно-прагматичної структури з'ясувального висловлення, граничного випадку з'ясувального мовленнєвого акту засвідчив, що її центральним компонентом є опорова ілокутивна предикативна одиниця його головної частини. Тісний зв'язок останньої з конкретним типом мовленнєвого акту простежується у ході ретельного аналізу мікропрагматичної організації провідної досліджуваної одиниці з урахуванням комунікативно-прагматичних особливостей формування прагматики цілого висловлення. Мікросмисли опорової ілокутивної предикативної одиниці формуються на основі її ядрових і периферійних сем. У мікросмисловому контексті породжується комунікативно-інтенційний смисл. Набір мікросмислів (прагмемна структура) опорової ілокутивної предикативної одиниці надає інформацію про комунікативно-прагматичну спрямованість з'ясувального висловлення. Це засвідчує конкретний тип інтенції адресанта, яка втілюється у прагмемній структурі комунікативно-інтенційного смислу, вираженого на мовному рівні опоровою ілокутивною предикативною одиницею. Тип інтенції адресанта (інформувальна, зобов'язувальна, змушувальна, декларувальна або емоційно-оцінювальна [25]) та ситуація, за якої здійснюється її вербальна реалізація у з'ясувальному висловленні, визначають комунікативно-прагматичний тип мовленнєвого акту.

При дослідженні опорової ілокутивної предикативної одиниці у з'ясувальних висловленнях виявилось, що адресант може обирати для реалізації певного типу інтенції один із п'яти типів мовленнєвих актів – репрезентативи, комісиви, директиви, експресиви або декларативи. Для прикладу обрано шість предикативних одиниць ***know, guarantee, see, recommend, complain, claim,*** докладний аналіз яких дасть змогу увиразнити їхні мікропрагматичні характеристики та уніфікувати процес формування з'ясувального мовленнєвого акту на основі цих одиниць.

У формуванні комунікативно-прагматичної структури з'ясувального висловлення бере участь опорова ілокутивна предикативна одиниця ***know.*** В її межах поєднуються мікросмисли її ядерних ілокутивних сем *HAVING, INFORMATION* і *MIND,* які формують комунікативно-інтенційний смисл *знання.* Він комплементується мікросмислом однієї з периферійних ілокутивних сем *EXPERIENCE, LEARNING* або *TALK,* який надає інформацію про спосіб набування знань адресантом. Мікросмисловий склад опорової ілокутивної предикативної одиниці *know* надає інформацію, що з'ясувальне висловлення комунікативно-прагматично спрямовано на інформування адресата. У структурі комунікативно-інтенційного смислу *знання* аналізованої опорової ілокутивної предикативної одиниці відкладається вияв *інформувальної інтенції* адресанта. Отже, зараховуємо з'ясувальне висловлення з комунікативно-інтенційним смислом *знання* до комунікативно-прагматичного типу мовленнєвих актів – *репрезентатив,* напр.: *We know that all of us will eventually die from disease, natural disaster, accidents or whatever.*

Друге смислове навантаження *to realize, understand or be aware of something* базової ілокутивної предикативної одиниці *know* охоплює мінімальні смислові компоненти *REALIZATION, UNDERSTANDING* і *AWARENESS.* Вони забезпечують чітке усвідомлення належності аналізованої прагмеми до комунікативно-прагматичного типу *репрезентатив*. До нього належать висловлення з комунікативно-інтенційними смислами *усвідомлення, розуміння, поінформованості, обізнаності,* напр.: *I know that in some way I've offended you.*

Мікросмисли *FEELING* і *CERTAINTY* виділяємо, аналізуючи смислове наповнення *to feel certain about something* пояснювальної ілокутивної предикативної одиниці *know*. У з'ясувальних висловленнях-*експресивах*, у головній частині яких вона наявна, адресант виражає *цілковите переконання у своїй правоті та істинності сказаного,* напр.: *I know that you will all play your part with calmness and courage.*

У з'ясувальних висловленнях із провідною ілокутивною предикативною одиницею ***guarantee*** розвилася розгалужена система їхніх різносмислових типів. Перше смислове навантаження *to promise to do something; to promise something will happen* аналізованої предикативної одиниці описуємо прагматичними ознаками *PROMISING, DOING, FUTURE* і *HAPPENING*. Проаналізована їхня структурна організація зображує за допомогою мікросмислових компонентів комунікативно-інтенційний смисл *гарантувати.* У ньому втілюється рушійна сила формування аналізованого висловлення — *зобов'язувальна інтенція* мовця. На її основі активізується комунікативно-прагматичний тип з'ясувального мовленнєвого акту – *комісив,* напр.: *I can not guarantee that there will be no more coup attempts.*

За умов своєї вмотивованості, доречності та досконалості другому смисловому наповненню *to be certain that something will happen* провідної ілокутивної предикативної одиниці *guarantee* властива впорядкованість та комунікативно-прагматична зорієнтованість. Перелічені мікросмисли *CERTAINTY / FUTURE / HAPPENING* реалізуються в комунікативно-інтенційному смислі *запевняти.* У ньому відтворюється *зобов'язувальна інтенція* адресанта. Залежно від неї мовець формує з'ясувальне висловлення-*комісив,* напр.: *At the same time, I can guarantee that some of the unsolved questions are very important indeed.*

Третє смислове навантаження *to agree to be legally responsible for something or for doing something* провідної ілокутивної предикативної одиниці *guarantee* характеризується формальністю. Як роз'яснювальний складник воно містить мікрокомпоненти *AGREEING, LEGALITY, RESPONSIBILITY* і *DOING*. Вони у складі аналізованої предикативної одиниці вирізняються комунікативно-інтенційним смислом *бути порукою,* який зорієнтований на актуалізацію *зобов'язувальної інтенції* комуніканта. На підставі цієї інтенції він формує комунікативно-прагматичний тип з'ясувальних мовленнєвих актів – *комісив,* напр.: *I personally guarantee that every man, woman and child in this gathering has fifty pounds at his or her disposal.*

Ще одна група з'ясувальних висловлень містить у своїй головній частині опорову ілокутивну предикативну одиницю ***see*** у формі наказового способу. Ця своєрідність виражається безпосередньо у її смисловому навантаженні *to make sure that you do something or that something is done.* Його мікросмисли *MAKING SURE* і *DOING* органічно зливаються і при цьому формують комунікативно-інтенційний смисл *переконуватися, пересвідчуватися.* Його основна мікросмислова сполука *MAKING SURE* беззаперечно доводить, що супровідною в аналізованих висловленнях є *змушувальна інтенція* адресанта. Саме структурне розміщення компонентів засвідчує, що комунікант формує комунікативно-прагматичний тип з'ясувальних мовленнєвих актів – *директив,* напр.: *See that your child has everything for ski school: lift pass, ski school tickets, boots, skis, poles and money for a hot drink.*

У системі з'ясувальних висловлень значне місце займає група із ключовою ілокутивною предикативною одиницею ***recommend*** у стверджувальній формі. У її смисловому навантаженні *to advise a particular course of action; to advise somebody to do something* ядровим є мікросмисл *ADVISING,* а інші мікросмисли – периферійні *PARTICULIARITY, COURSE, ACTION* і *DOING*. Однак комунікативно-інтенційний смисл *радити; надавати консультацію; рекомендувати* охоплює всі його мінімальні складники. Добір учасником спілкування з'ясувального висловлення з аналізованою предикативною одиницею *recommend* засвідчує, що воно є прагматично вмотивоване його *змушувальною інтенцією*. На комунікативно-прагматичному рівні її активізації належним є використання з'ясувальних мовленнєвих актів – *директивів,* напр.: *We recommend that you weigh yourself each day.*

Оригінальністю відзначаються з'ясувальні висловлення з первинною ілокутивною предикативною одиницею ***complain***. Вона передає *емоційно-оцінювальний* стан адресанта. Її смислове навантаження *to say that you are annoyed, unhappy or not satisfied about somebody / something* містить у собі мікросмисли *SAYING, ANNOYANCE, UNHAPPINESS, DISSATISFACTION*. Виділені мікросмислові компоненти узагальнюємо в комунікативно-інтенційному смислі *скарги.* Зважаючи на мікросмисловий склад початкової ілокутивної предикативної одиниці і стан адресанта, виділяємо з'ясувальні висловлення-*експресиви,* напр.: *We complain that the government is getting its advice from the pesticide industry.*

Поширеним типом висловлень з'ясувального типу є висловлення із провідною ілокутивною предикативною одиницею ***claim***. Вона наповнює аналізовані висловлення смислом *to say that*

something is true although it has not been proved and other people may not believe it. Аналіз смислового наповнення провідної ілокутивної предикативної одиниці передбачає дослідження його мікросмислів *SAYING, TRUTH, LACK OF EVIDENCE, PEOPLE, UNBELIEF*. Шляхом поєднання набору виділених мікросмислів утворюється комунікативно-інтенційний смисл *заявляння (стверджування).* У ньому сконцентровано типовий вияв *декларувальної інтенції* адресанта. Отож, доцільно виділяти з'ясувальні висловлення з характерною ознакою *декларативності,* напр.: *We claim that it was the right thing to do at the time.*

Ґрунтовний аналіз опорових ілокутивних предикативних одиниць висловлень в структурі з'ясувальних мовленнєвих актів посприяв розробці схеми, яка відображає відношення сем та мікросмислів у структурі конкретного комунікативно-інтенційного смислу досліджуваної предикативної одиниці, котра є ключовою для встановлення комунікативно-прагматичного типу з'ясувального висловлення у різних типах мовленнєвих актів (див. схему 1).

Схема 1. Співвідношення опорової ілокутивної предикативної одиниці з типом мовленнєвого акту

Отже, мікропрагматичний аналіз опорової ілокутивної предикативної одиниці висловлення в межах англійського з'ясувального мовленнєвого акту засвідчив, що: 1) вона є ключовою при визначенні прагматики цілого висловлення; 2) мікросмисли її ядрових ілокутивних сем виформовують комунікативно-інтенційний смисл мовця; 3) її мікросмисловий склад надає інформацію про комунікативно-прагматичну скерованість висловлення; 4) у структурі її комунікативно-інтенційного смислу чітко простежується вияв інтенції мовця; 5) закладений у ній тип інтенції адресанта є визначальним при встановленні комунікативно-прагматичного типу мовленнєвого акту.

Зроблені узагальнення та висновки створюють підґрунтя для дослідження інших типів висловлень, актуалізованих у мовленнєвих актах, а також відкривають перспективу подальшого поглибленого вивчення процесу прагматизації інших мовних одиниць в актомовленнєвому контексті.

Список використаної літератури

1. Арутюнова Н. Д. Истоки проблемы и категории прагматики / Н. Д. Арутюнова, Е. В. Падучева // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс, 1985. – Вып. 16. Лингвистическая прагматика. – С. 3-47.

2. Арутюнова Н. Д. Прагматика / Н. Д. Арутюнова // Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – С. 389-390.

3. Бацевич Ф. С. Вступ до лінгвістичної прагматики : [підручник] / Ф. С. Бацевич. – К. : Видавничий центр «Академія», 2011. – 304 с.

4. Богданов В. В. Классификация речевых актов / В. В. Богданов // Личностные аспекты языкового общения. – Калинин, 1989. – С. 25–37.

5. Богданов В. В. Лингвистическая прагматика и её прикладные аспекты / В. В. Богданов // Прикладное языкознание. – СПб., 1996. – С. 268-275.

6. Булыгина Т. В. О границах и содержании прагматики / Т. В. Булыгина // Изв. АН СССР. Сер. лит. и яз. – 1981. – Т. 40. – № 4. – С. 337-347.

7. Бюлер. К. Л. Теория языка: Репрезентативная функция языка / К. Л. Бюлер. – М.: Погресс, 1993. – 501 с.

8. Вацлавик П. Психология межличностных коммуникаций [пер. с англ.] / П. Вацлавик, Дж. Бивин, Д. Джексон. – СПБ.: Речь, 2000. – 299 с.

9. Дейк Т. А. ван. Вопросы прагматики текста // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс, 1978. – Вып. 8. Лингвистика текста. – С. 259-336.

10. Загнітко А. П. Український синтаксис: теоретико-прикладний аспект / А. П. Загнітко. – Донецьк, 2009. – С. 23-24.

11. Карнап Р. Значение и необходимость / Р. Карнап. – М. : Изд-во иностранной литературы, 1959. – 384 с.

12. Кашкин В. Б. Введение в теорию коммуникации / В. Б. Кашкин. – Воронеж: Изд-во ВГТУ, 2000. – 175 с.

13. Кифер Ф. О роли прагматики в лингвистическом описании / Ф. Кифер // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс, 1985. – Вып. 16. Лингвистическая прагматика. – С. 333-348.

14. Минкин Л. М. Новая теория прагматики и некоторые идеи современной лингвистики / Л. М. Минкин // Вісник Харків. ун-ту. – Х., 1997а. – № 390.– С. 101–104.

15. Моррис Ч. У. Значение и означивание / Ч. У. Моррис // Семиотика. – М. : Радуга, 1983. – С. 118–132.

16. Моррис Ч. У. Основания теории знаков / Ч. У. Моррис // Семиотика. – М.: Радуга, 1983. – С. 37–89.

17. Носкова С. Э. Прагматика дискурса малых форм / С. Э. Носкова. – М. : Ин-т языкознания РАН; Тверь: ТвГУ, 2006. – 193 с.

18. Остин Дж. Л. Слово как действие / Дж. Л. Остин // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс, 1986. – Вып. 17. Теория речевых актов. – С. 22-130.

19. Почепцов Г. Г. Предложение / Г. Г. Почепцов, И. П. Иванова, В. В. Бурлакова // Теоретическая грамматика современного английского языка. – М., 1981. – С. 161-281.

20. Почепцов О. Г. Основы прагматического описания предложения / О. Г. Почепцов. – К.: Вища школа, 1986. – 115 с.

21. Почепцов О. Г. Семантика и прагматика вопросительного предложения (на материале английского языка): автореф. дис. … канд. філол. наук: 10.02.04 – герм. мови / О. Г. Почепцов. – К., 1979. – 19 с.

22. Сгалл П. Значение, содержание и прагматика / П. Сгалл // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс, 1985. – Вып. 16. Лингвистическая прагматика. – С. 384-398.

23. Селіванова О. О. Основи теорії мовної комунікації / О. О. Селіванова. – Черкаси : Вид. Чабаненко Ю. А., 2011. – 350 с.

24. Серль Дж. Р. Классификация иллокутивных актов / Дж. Р. Серль // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс, 1986. – Вып. 17. Теория речевых актов. – С. 170 194.

25. Стасів М. В. Комунікативна інтенція англійських з'ясувальних висловлень / М. В. Стасів // Науковий вісник. Серія: Філологічні науки (мовознавство). – Дрогобич: Видавництво Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2014. – № 1. – С. 88–94.

26. Столнейкер Р. С. Прагматика / Р. С. Столнейкер // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс, 1985. – Вып. 16. Лингвистическая прагматика. – С. 419–438.

27. Сусов И. П. К предмету прагматингвистики / И. П. Сусов // Содержательные аспекты предложения и текста. – Калинин: Изд-во Калинин. ГУ, 1983. – С. 3-15.

28. Фролова И. Е. Прямые и косвенные прагматические значения вопросительных номинативных предложений / И. Е. Фролова // Вестник Харьков. ун-та. – 1992. – № 367. – С. 112–114.

29. Шарков Ф. И. Основы теории коммуникации / Ф. И. Шарков. – М. : Перспектива, 2003. – 248 с.

30. Шевченко И. С. Историческая динамика прагматики предложения: английское вопросительное предложение 16–20 вв.: [монография] / И. С. Шевченко. – Х. : Константа, 1998. – 168 с

31. Шевченко І. С. Когнітивно-прагматичні дослідження дискурсу / І. С. Шевченко // Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен. – Х., 2005. – С. 105-117.

32. Bach K. Speech Acts and Pragmatics [Електронний ресурс] / K. Bach // Blackwell Guide to the Philisophy of Language. – Wiley - Blackwell, 2003. – Режим доступу: http:// userwww.sfsu.edu/kbach/Spch.Prag.htm.

33. British National Corpus – XML Edition: XAIRA version 1.23 [Electronic resource]. - Published by OUCS on behalf of the BNC Consortium. – (14 GB). – Oxford, 2007. – 2 DVD. – Requirements: Windows 2000/XP/Vista: DVD–ROM.

34. Dijk T. A. van. Studies in the Pragmatics of Discourse / T. A. van Dijk. – The Hague: Mouton, 1981. – S. 243-263.

35. Eckard R. Illokutionäre Kräfte. Grundbegriffe der Illokutionslogik / R. Eckard. – Opladen, 1996. – 264 s.

36. Fauconnier G. Pragmatic Entailment and Questions / G. Fauconnier // Speech Act Theory ans Pragmatics. – Dordrecht etc: Reidel, 1980. – P. 57-69 c.

37. Grundy P. Doing Pragmatics / P. Grundy. – London : Arnold, 1995. – 216 p.

38. Leech G. N. Principles of Pragmatics / G. N. Leech. – London; New York: Longman, 1983. – 250 p.

39. Levinson S. C. Pragmatics / S. C. Levinson. – Cambridge, 1985. – 420 p.

40. Meibauer J. Pragmatic: eine Einführung / J. Meibauer. – Tübingen: Stauffenburg, 2001. – 208 s.

41. Mey J. L. Pragmatics: an introduction / J. L. Mey. – Cambridge; Massachusetts: Cambridge UP, 1993. – 357 p.

42. Redeker G. Ideational and pragmatic markers of discourse structure / G. Redeker // Journal of Pragmatics. – 1990. – Vol. 14. – P. 367-381.

43. Sgall P. Towards a Pragmatically Based Theory of Meaning / P. Sgall // Speech act theory and Pragmatics. – Dordrecht, 1980. – P. 233–246.

44. Wunderlich D. Studien zur Sprechakttheorie / D. Wunderlich. – Frankfurt/M.: Suhrkampf, 1976. – 417 s.

Стасив М. В. Микропрагматическая организация языковых единиц в структуре английских изъяснительных речевых актов.

Аннотация

В статье исследуются микропрагматические особенности опорной иллокутивной предикативной единицы высказывания в английском изъяснительном речевом акте. Отслежена взаимосвязь сем с микросмыслами в рамках коммуникативно-интенционного смысла этой предикативной единицы. Определена её роль в формировании прагматики целого высказывания. Установлено соотношение опорной иллокутивной предикативной единицы с конкретным коммуникативно-прагматическим типом изъяснительного речевого акта.

Ключевые слова: *микропрагматика, опорная иллокутивная предикативная единица, изъяснительный речевой акт, микросмысл, коммуникативно-интенционный смысл, интенция, коммуникативно-прагматический тип речевого акта.*

Stasiv M. V. Micropragmatic organisation of language units in English elucidative speech acts.

Summary

The article focuses on the study of the micropragmatic features of the key illocutionary predicative unit of utterance in the structure of elucidative speech act in English. The key illocutionary predicative units are considered as the means of expression of the communicative-and-pragmatic category of intentionality. These predicative units are structured at the micropragmatic level of its actualisation. The peculiarities of the pragmemic structure of the key communicative-and-pragmatic component of the elucidative utterance have been revealed. The interdependence of semes and microsenses in the structure of communicative-and-intentional sense of the key illocutionary predicative unit has been traced. Its role in the formation of pragmatics of the whole utterance has been determined. On the basis of analysis of the key component the specificity of elucidative utterances formation has been described. The elucidative utterance with a certain communicative-and-pragmatic sense has been related to the specific type of speech acts proceeding from the type of intention. A thorough study of the analysed units has contributed to the elaboration of a scheme reflecting the correlation of the key illocutionary predicative unit to the particular communicative-and-pragmatic type of elucidative speech act. The study based on other types of utterances actualised in the speech acts and the process of pragmatisation of other language units in the act-speech context are the perspective of further micropragmatic research.

Key words: *micropragmatics, key illocutionary predicative unit, elucidative speech act, microsense, communicative-and-intentional sense, intention, communicative-and-pragmatic type of speech act.*

УДК 821.161.2-1.09

Тєлєжкіна О. О.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри українознавства та латинської мови
Національного фармацевтичного університету
E-mail: olesya_ukr@bk.ru

ЗАСАДИ УКЛАДАННЯ СЛОВНИКА СПОЛУЧУВАНОСТІ ІМЕННИКІВ У ПОЕТИЧНОМУ МОВЛЕННІ ВАСИЛЯ МИСИКА (на матеріалі збірки «Чорнотроп»)

У пропонованій статті дослідник здійснює спробу сформувати засади укладання словника сполучуваності іменників у поетичному мовленні Василя Мисика. Реєстр словника складають усі іменники, вжиті в поетичній збірці «Чорнотроп» (загальновживані й авторські новотвори), окрім тих, що входять до складу фразеологізмів, та власних назв. Усі слова розміщені в алфавітному порядку. До кожного з них наведені усі контексти використання у творах названої збірки, де визначені і графічно марковані варіанти їх можливого лексико-граматичного поєднання з іншими словами.

Ключові слова: *художньо-поетичне мовлення, авторська лексикографія, лексикографічний опис, словник сполучуваності, іменник.*

У вітчизняній лінгвістиці науковці дедалі активніше виявляють зацікавленість авторською лексикографією, яка тривалий час в українському мовознавстві перебувала на периферії наукових досліджень, а подеколи навіть не виокремлювалася як самостійна галузь словникарства. До проблеми створення словників мови письменників зверталися Г. Вокальчук [1], П. Гриценко [2], В. Калашник [5], М. Лесюк [7], Н. Сологуб [10], О. Тараненко [11], Т. Цимбалюк-Скопненко [12] та ін. Наявні в українській письменницькій лексикографії праці здебільшого належать до тлумачних («Словник мови Шевченка» (Київ, 1964), «Словник творів Г. Квітки-Основ'яненка» (Харків, 1978–1979), «Словник поетичної мови Василя Стуса» (Київ, 2003) та ін.), частотних («Лексика «Енеїди» І. П. Котляревського: Покажчик слововживання» (Харків, 1955), «Словопокажчик драматичних творів Лесі Українки» (Київ, 1961), «Лексика мови Архипа Тесленка» (Харків, 1970) та ін.),